

نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های داخلی - جراحی مراکز آموزشی درمانی

شهر زنجان نسبت به سالمندان در سال ۱۳۹۱

ابوالفضل ارتیشه دار^۱، معصومه مرتقی قاسمی^۲، محمد حسین آقاجان جماعت^۳، زینب قهرمانی^۲

نویسنده‌ی مسئول: زنجان، مرکز آموزشی درمانی شهید دکتر بهشتی aartishedar@yahoo.com

دریافت: ۹۲/۰۸/۱ پذیرش: ۹۳/۱۱/۲۶

چکیده

زمینه و هدف: جمعیت جهان در حال پیر شدن است. بیشتر افراد مسن از بیماری‌های مزمن و ناتوانی‌ها رنج می‌برند و دریافت کننده خدمات بهداشتی هستند. نگرش فراهم کنندگان مراقبت بهداشتی از جمله پرستاران روی کیفیت مراقبت و اولویت‌های مراقبت افراد تأثیر می‌گذارد. در این مطالعه هدف کلی بررسی نگرش پرستاران بخش‌های داخلی - جراحی مراکز آموزشی درمانی شهر زنجان نسبت به سالمندان در سال ۹۱ می‌باشد. روش بررسی: در این مطالعه توصیفی - مقطعی، ۱۱۰ پرستار شاغل در بخش‌های داخلی - جراحی مراکز آموزشی درمانی شهر زنجان به روش نمونه‌گیری تصادفی مورد پرسش قرار گرفتند. پرسشنامه نگرش سنج کوگان (kogan) به عنوان ابزار گردآوری داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. برای آنالیز داده‌ها از آزمون‌های تی تست و آنالیز واریانس استفاده گردید.

یافته‌ها: در این پژوهش ۱۰۷ نفر (۹۷/۳ درصد) از پرستاران نگرش مثبت به سالمندان داشتند. میانگین نگرش در بین زیرگروه‌های جنس، وضعیت تأهل، سن، تحصیلات، استخدام، سابقه کار، بخش محل خدمت، محل سکونت، زندگی با سالمند، نسبت با سالمند و وضعیت درآمد سالمند اختلاف معنی‌داری نشان نداد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نگرش مثبت پرستاران مورد بررسی نسبت به مراقبت از بیمار سالمند به نظر می‌رسد انجام مداخلاتی در جهت تقویت و حفظ نگرش مثبت فعلی در راستای ارائه خدمات مراقبتی به سالمندان از طریق ارائه بازخوردهای مناسب به پرستاران شاغل و همچنین ارائه آموزش‌های ویژه افراد سالمند به آنان در این راستا سودمند واقع شود.

واژگان کلیدی: نگرش، سالمند، پرستاران، داخلی، جراحی، ایران

مقدمه

در عصر حاضر به دلیل افزایش امید به زندگی و کاهش میزان باروری در دنیا، سالمندی به یک پدیده جهانی تبدیل شده است (۱-۴). تعداد افراد ۶۵ سال و بالاتر به طور متوسط ۸۷۰۰۰۰ نفر در هر ماه در حال افزایش است (۳). بر اساس آمارهای سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۰۰، حدود ۶۰۰ میلیون سالمند در جهان وجود داشت که در سال ۲۰۲۵ به ۱/۲ میلیارد نفر و در سال ۲۰۵۰ به ۲ میلیارد نفر خواهد رسید

(۱،۳). حدود ۱۶۵ میلیون نفر سالمند در کشورهای توسعه یافته زندگی می‌کنند. در کشور ایران بر اساس اعلام سازمان ملل متحد در حال حاضر حدود ۵/۴ تا ۷/۸ درصد جمعیت را سالمندان تشکیل می‌دهند که این ارقام در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۵۰ به ترتیب به ۱۰/۵ و ۲۱/۷ درصد افزایش پیدا خواهد کرد (۱).

ضرورت توجه همه جانبه به سالمندان ناشی از این است که این افراد دارای مشکلات عدیده سلامتی و عمده‌ترین

۱- کارشناس پرستاری، مرکز آموزشی و درمانی شهید دکتر بهشتی

۲- کارشناس ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۳- کارشناس آمار، دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان

مصرف‌کننده خدمات بهداشتی درمانی هستند. حدود ۵۰ درصد از پذیرش‌های بیمارستانی، ۷۰ درصد از خدمات و سرویس‌های بیمارستانی، ۹۰ درصد از ساکنان خانه‌های سالمندان، و همچنین ۶۰ درصد از کل ویزیت‌های سرپایی، ۸۰ درصد ویزیت‌های مراقبتی در خانه، ۸۵ درصد افراد بستری در بخش‌های مزمن متشکل از سالمندان هستند (۵). با توجه به افزایش جمعیت سالمندان و این که حدود ۹۰ درصد از خدمات پرستاری، به طور مستقیم به این قشر از جامعه ارائه می‌گردد، نیاز به پرستاران ماهر و متخصص در زمینه مراقبت از سالمندان افزایش می‌یابد (۶-۵، ۳). پرستاران پاسخگوی فراهم کردن مراقبت جسمی و شخصی از جمله حمایت عاطفی برای افراد مسن در محیط‌های بیمارستانی، مراکز نگهداری و در خانه هستند (۳). با توجه به نقش مهم پرستاران در مراقبت از افراد سالمند، نگرش پرستاران در ترجیح کار با سالمندان و همچنین کیفیت مراقبت پیشنهاد شده به آنان تأثیر می‌گذارد (۲).

نگرش، درک فرد از بودن یک انسان، یا یک شی و یک حالت است که توسط تجارب فرد توسعه پیدا می‌کند و واکنش‌های او را تعریف می‌کند (۲). به عبارت دیگر نگرش ارزشیابی چیزی یا کسی در یک طیف از دوست داشتنی تا غیر دوست داشتنی یا مطلوب تا غیر مطلوب می‌باشد (۷). تحقیقات نشان داده‌اند که عوامل زیادی ممکن است روی نگرش‌های کارکنان مراقبت بهداشتی در ارتباط با افراد سالمند تأثیر بگذارد که شامل سن، جنس، تحصیلات، مواجهه با سالمند شاداب، محل کار و اجتماعی شدن حرفه‌ای می‌باشد (۷، ۶، ۲). کارکنان مراقبت بهداشتی به طور اخص در معرض خطر نگرش منفی نسبت به سالمندی و سن گرایی می‌باشند (۷، ۶). سن گرایی و نگرش منفی با تجسم افراد مسن به عنوان افراد شکننده، بیمار، مبتلا به زوال عقل، فقیر و وابسته مشخص می‌شود. این که افراد مسن به عنوان افرادی که خانه ندارند، درآمدشان کم است یا مجبور به بازنشسته شدن هستند و افراد معیوبی

هستند که در خانه‌های سالمندان باید نگهداری شوند از شواهد سن گرایی است (۷). مبارزه با سن گرایی و نگرش منفی در مراقبت طولانی مدت به معنی پرداختن به نگرش و اعتقادات مرتبط با افزایش سن و سالمندی و آموزش در این زمینه است (۸).

یافته‌های تحقیقات مختلف انجام شده در زمینه نگرش پرستاران به سالمند گویای نگرش مثبت (۹، ۱۰)، منفی (۱۱، ۱۲) و خنثی (۱۳) به سالمندی است. گرچه نگرش پرستاران در اکثر مطالعات مثبت است (۳). با عنایت به متفاوت بودن نتایج تحقیقات در زمینه نگرش پرستاران به سالمند و بدلیل عدم انجام چنین پژوهشی در زمینه نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های داخلی - جراحی مراکز آموزشی درمانی شهر زنجان نسبت به سالمندان، این پژوهش انجام گرفت.

روش بررسی

این مطالعه از نوع توصیفی بوده که به منظور تعیین نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های داخلی - جراحی مراکز آموزشی درمانی شهر زنجان نسبت به سالمندان در سال ۱۳۹۱ صورت گرفت. جامعه آماری مورد مطالعه، ۲۴۰ پرستار شاغل در بخش‌های داخلی و جراحی در مراکز آموزشی و درمانی زنجان بودند. پس از تصویب طرح تحقیقاتی، اخذ مجوز و معرفی به بیمارستان‌های آیت‌اله موسوی و ولیعصر (عج) لیست پرستاران شاغل در بخش‌های داخلی و جراحی از دفاتر پرستاری این بیمارستان‌ها گرفته شد. از لیست هر بخش به تناسب پرستاران آن بخش به کل پرستاران افراد به روش تصادفی وارد مطالعه شدند و در کل ۱۳۰ نفر در این تحقیق شرکت کردند. داده‌های این مطالعه با استفاده از پرسشنامه‌هایی مشتمل بر دو بخش جمع‌آوری شد. بخش اول شامل ۱۱ سوال مربوط به مشخصات فردی نمونه‌ها و بخش دوم شامل مقیاس نگرش به سالمندان که دارای ۳۴ عبارت مثبت و منفی

به پرستاران ارائه و پس از تکمیل جمع‌آوری شد. پرسشنامه‌ها بدون نام بود و از افراد شرکت کننده رضایت شفاهی اخذ شد. در این مطالعه افراد مجاز بودند هر زمان که بخواهند از مطالعه خارج شوند. کلیه اطلاعات مربوط به شرکت کنندگان محرمانه بوده و برای ثبت آن از کد به جای نام و نام خانوادگی استفاده شد. از آمار توصیفی به منظور توصیف نمونه‌های مورد پژوهش و از آزمون‌های تی تست و آنالیز واریانس برای بررسی اختلاف میانگین نگرش به سالمندان در بین زیر گروه‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها

از ۱۳۰ پرسشنامه، ۲۰ پرسشنامه به علت تکمیل ناقص کنار گذاشته شد و ۱۱۰ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که حداقل نمره نگرش پرستاران ۷۶، حداکثر ۱۶۷ با میانگین و انحراف معیار $136/29 \pm 13/568$ بود (جدول ۱).

(۱۷ عبارت نگرش مثبت و ۱۷ عبارت نگرش منفی) درباره سالمندان بود و نگرش فرد پاسخگو را نسبت به سالمندان به وسیله یک مقیاس لیکرت شش درجه‌ای از کاملاً مخالف (نمره ۱) تا کاملاً موافق (نمره ۷) و برای عبارت بدون نظر (نمره ۴) در مورد آن عبارت می‌سنجید. نمرات عبارات منفی برای کسب نمره کل معکوس گردید. دامنه نمرات در کل نگرش از ۳۴ تا ۲۳۸ می‌باشد. نمره ۱۰۲ نگرش خنثی به سالمندان در نظر گرفته می‌شود. نمره بالاتر نشان‌گر نگرش مثبت‌تر بود (۱۴). در مطالعات مکرر، این مقیاس به عنوان یک ابزار معتبر و پایا در سنجش نگرش افراد نسبت به سالمندان شناخته شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای عبارات مثبت ۰/۸۶ درصد و برای عبارات منفی ۰/۸۵ درصد گزارش شده است و ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس در مطالعات مختلف از ۰/۷۹ تا ۰/۸۷ درصد متغیر می‌باشد (۱). ضریب آلفای کرونباخ در نسخه ایرانی این ابزار برای کل مقیاس ۰/۸۳ گزارش شده است (۱۴). پرسشنامه توسط محقق

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمره نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های داخلی، جراحی

مراکز آموزشی درمانی شهر زنجان نسبت به سالمندان در سال ۱۳۹۱

سوالات	میانگین	انحراف معیار	سوالات	میانگین	انحراف معیار
سالمندان باید در اقامتگاه‌های خاص سالمندان زندگی کنند.	۵/۶۰	۱/۴۴	صحبت سالمندان از خاطرات خود جذاب و جالب است.	۵/۰۸	۱/۲۱
سالمندان باید با جوانان با هم زندگی کنند.	۴/۳۹	۱/۵۲	سالمندان در امور دیگران کنجکاوی می‌کنند.	۴/۱۲	۱/۴۱
سالمندان متفاوت از گروه‌های سنی دیگر هستند.	۳/۶۸	۱/۷۰	سالمندان سرشان به کار خودشان است.	۴/۰۴	۱/۱۷
سالمندان مشابه دیگران هستند.	۴/۲	۱/۷۶	سالمندان اشتباهات آزار دهنده دارند.	۴/۴۸	۱/۳۰
سالمندان قادر به تغییر خود نیستند.	۳/۶۷	۱/۶۲	سالمندان اشتباهاتی مشابه افراد جوان می‌کنند.	۳/۴۶	۱/۳۲
سالمندان خود را با شرایط جدید وفق می‌دهند.	۳/۸۶	۱/۴۷	سالمندان بر روی همسایه‌های خود تأثیر منفی دارند.	۵/۱۰	۱/۲۵
سالمندان زمانی که بازنشسته می‌شوند دست از کار می‌کشند.	۴/۶۸	۱/۵۷	همسایه‌های سالمندان از همنشینی با آنان لذت می‌برند.	۴/۷۱	۱/۱۷

۱/۴۷	۴/۸۳	همه سالمندان شبیه هم هستند.	۱/۶۰	۴/۶۰	سالمندان ترجیح می‌دهند تا زمانیکه می‌توانند کار کنند.
۱/۵۷	۴/۶۳	سالمندان متفاوت از یکدیگرند.	۱/۵۳	۴/۰۶	سالمندان خانه‌های قدیمی و کهنه دارند.
۱/۳۰	۴/۹۰	سالمندان افراد نامرتبی هستند.	۱/۲۳	۴/۳۲	سالمندان خانه‌های تمیز و جذاب دارند.
۱/۱۹	۴/۵۶	سالمندان مرتب و تمیز هستند.	۱/۵۶	۴/۳۰	خرد و حکمت با افزایش سن زیاد نمی‌شود.
۱/۳۵	۴/۷۲	سالمندان بی‌حوصله، بدخلق و ناخوشایند هستند.	۱/۳۱	۴/۴۵	خرد و حکمت با زیاد شدن سن افزایش می‌یابد.
۱/۲۱	۴/۳۲	سالمندان افرادی شاد و خوش اخلاق هستند.	۱/۱۸	۳/۳۵	سالمندان در جامعه تأثیر گذار و با نفوذ هستند.
۱/۴۳	۳/۹۶	سالمندان از جوانان شکایت دارند.	۱/۲۲	۴/۳۸	سالمندان باید در جامعه قدرت بیشتری داشته باشند.
۱/۴۴	۴/۰۵	سالمندان به ندرت از جوانان شکایت می‌کنند.	۱/۴۳	۴/۵۴	سالمندان به آسانی دیگران را آزرده خاطر می‌کنند.
۱/۲۳	۳/۱۰	سالمندان نیاز شدید به عشق و محبت دارند.	۱/۴۸	۴/۹۵	سالمندان در جمع آرامش بخش هستند.
۱/۹۱	۴/۴۵	نیاز سالمندان به عشق و محبت مشابه دیگران است.	۱/۴۳	۴/۵۵	سالمندان با خاطرات خود دیگران را خسته می‌کنند.
۱۳/۵۶۸	۱۳۶/۲۹	حداکثر نمره ۱۶۷	حداقل نمره ۷۶	کل نگرش	

درصد) با مادر همسر خود زندگی می‌کردند. ۱۲ نفر (۶۳/۱۶ درصد) از این سالمندان درآمد شخصی داشتند. مقایسه میانگین نگرش نشان دهنده بالا بودن نمره نگرش در مردان ($140/77 \pm 13/486$)، مجردان ($137/81 \pm 8/833$)، سن ۴۱-۵۰ سال ($143/80 \pm 11/429$)، پرستاران با مدرک کاردانی ($138/50 \pm 15/441$)، پرستاران رسمی قطعی ($141/29 \pm 14/933$)، پرستاران با سابقه خدمت ۲۱-۲۵ سال ($155/00$)، پرستاران بخش جراحی ($137/93 \pm 9/927$)، پرستاران دارای منزل شخصی ($139/23 \pm 12/503$)، پرستارانی که با فرد سالمند زندگی می‌کردند ($137/53 \pm 8/965$)، پرستارانی که با پدر همسر خود زندگی می‌کردند ($142/33 \pm 13/577$) و پرستارانی که سالمند هم‌خانه آنها درآمد مستقل داشتند ($141/33 \pm 10/440$) بود. با این وجود میانگین نگرش در بین زیر گروه‌های جنس، وضعیت تأهل، سن، تحصیلات،

۳ نفر (۲/۷ درصد) نگرش منفی به سالمند داشتند و ۱۰۷ نفر (۹۷/۳ درصد) نسبت به سالمندان از نگرش مثبت برخوردار بودند. تعداد ۹۸ نفر (۸۹/۱ درصد) از پرستاران زن و ۱۲ نفر (۱۰/۹ درصد) مرد بودند. گروه سنی ۳۱-۴۰ سال بیشترین تعداد، ۵۵ نفر (۵۰/۰ درصد) را در خود جای داده و میانگین تقریبی سن آزمودنی‌ها ۳۲/۵۹ سال بود. اکثریت پرستاران، ۹۰ نفر (۸۱/۸ درصد) تحصیلات کارشناسی داشتند. ۳۶ نفر (۳۲/۷ درصد) به طور قراردادی استخدام بودند. سابقه کار ۷۱ نفر (۶۴/۵ درصد) از پرستاران بیشتر از ۵ سال بود. یافته‌ها همچنین نشان داد که ۵۸ نفر (۵۲/۷ درصد) در بخش داخلی و ۵۲ نفر (۴۷/۳ درصد) در بخش جراحی مشغول به کار بودند. ۷۷ نفر (۷۰/۰ درصد) از پرستاران منزل شخصی داشتند و ۱۹ نفر (۱۷/۳ درصد) از آنها در منزل خود، فرد سالمند بالای ۶۵ سال داشتند که از این تعداد ۷ نفر (۳۶/۸۴ درصد)

استخدام، سابقه کار، بخش محل خدمت، محل سکونت، سالمند اختلاف معنی‌داری نشان نداد (جدول ۲).
زندگی با سالمند، نسبت با سالمند و درآمد داشتن یا نداشتن

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمره نگرش پرستاران شاغل در بخش‌های داخلی، جراحی مراکز آموزشی درمانی

شهر زنجان نسبت به سالمندان بر حسب متغیرهای جمعیت شناختی در سال ۱۳۹۱

متغیر	زیر گروه	میانگین	انحراف معیار	آماره آزمون
جنس	زن	۱۳۵/۶۹	۱۳/۵۳	(T Test) $F=۰/۲۹۰$, $p=۰/۵۹۱$
	مرد	۱۴۰/۷۷	۱۳/۴۸	
وضعیت تأهل	مجرد	۱۳۷/۸۱	۸/۸۳	(Anova oneway) $F=۰/۸۳۲$, $p=۰/۴۳۸$
	متاهل	۱۳۶/۷۸	۱۳/۹۲	
	مطلقه	۱۲۹/۲۵	۸/۹۲	
سن	۲۱-۳۰ سال	۱۳۷/۱۶	۱۱/۲۵	(Anova oneway) $F=۱/۴۲۳$, $p=۰/۲۴۰$
	۳۱-۴۰ سال	۱۳۵/۷۰	۱۳/۰۱	
	۴۱-۵۰ سال	۱۴۳/۸۰	۱۱/۴۲	
	۵۱-۶۰ سال	۱۲۸/۰۰	-*	
تحصیلات	کاردان	۱۴۱/۲۹	۱۴/۹۳	(Anova oneway) $F=۱/۰۵۳$, $p=۰/۳۷۲$
	کارشناس	۱۳۶/۴۴	۱۱/۸۶	
	کارشناس ارشد و بالاتر	۱۳۲/۳۳	۱۰/۵۹	
وضعیت استخدامی	طرحی	۱۳۸/۳۷	۸/۰۵	(Anova oneway) $F=۰/۷۱۳$, $p=۰/۵۸۵$
	قراردادی	۱۳۶/۲۹	۱۳/۰۸	
	پیمانی	۱۳۲/۶۸	۱۵/۸۵	
	رسمی آزمایشی	۱۳۴	-*	
	رسمی قطعی	۱۳۸/۵۰	۱۵/۴۴	
سابقه خدمت	کمتر از ۲ سال	۱۳۹/۱۵	۸/۵۸۰	(Anova oneway) $F=۱/۲۲۲$, $p=۰/۳۰۱$
	۲-۵ سال	۱۳۲/۸۷	۱۲/۳۱	
	۶-۱۰ سال	۱۳۴/۸۷	۱۶/۷۶	
	۱۱-۱۵ سال	۱۳۷/۵۶	۸/۷۵	
	۱۶-۲۰ سال	۱۳۴/۸۷	۱۶/۳۱	
	۲۱-۲۵ سال	۱۵۵/۰۰	-*	
	۲۶ سال و بالاتر	۱۴۵/۶۰	۱۵/۵۶	
بخش محل خدمت	بخش داخلی	۱۳۳/۷۱	۱۶/۲۲	(T Test) $F=۲/۷۷۹$, $p=۰/۰۹۹$
	بخش جراحی	۱۳۷/۹۳	۹/۹۲۷	

(Anova oneway) $F=1/669, p=0/163$	وضعیت محل سکونت	منزل شخصی	۱۳۹/۲۳	۱۲/۵۰
		خانه یا آپارتمان اجاره‌ای	۱۳۲/۱۰	۱۱/۹۷
		ساکن در منزل متعلق به اعضای فامیل	۱۳۳/۲۵	۶/۵۴
		ساکن در منزل سالمند	۱۳۴	-*
		سایر موارد	۱۳۶/۳۳	۷/۲۳
(T Test) $F=0/832, p=0/364$	زندگی با سالمند	بلی	۱۳۷/۵۳	۸/۹۶
		خیر	۱۳۶/۸۷	۱۳/۳۳
(Anova oneway) $F=0/751, p=0/574$	نسبت با فرد سالمند هم‌خانه	پدر بزرگ یا مادر بزرگ	۱۳۹/۰۰	۱۱/۲۸
		پدر خودتان	۱۳۵/۴۰	۸/۲۶
		مادر خودتان	۱۴۱/۳۳	۸/۰۸
		پدرهمسران	۱۴۲/۳۳	۱۳/۵۷
		مادر همسران	۱۳۲/۲۵	۳/۵۰
(T Test) $F=0/477, p=0/134$	درآمد داشتن	بلی	۱۴۱/۳۳	۱۰/۴۴
	سالمند هم‌خانه	خیر	۱۳۴/۱۰	۶/۰۲

*در این موارد چون ۱ نفر شرکت کننده وجود دارد. انحراف معیار وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه با توجه به نتایج به دست آمده مشخص شد که نگرش بیشتر پرستاران بخش‌های داخلی و جراحی به سالمندان مثبت است. یکی از ارکان اصلی در ارائه هر نوع خدمتی، داشتن نگرش مثبت در مورد همان واحد است (۱۳). این نوع نگرش بدون شک بر الگوی فراگیری فرآیند سالخوردگی در محیط‌های آموزشی، ارتباط با مددجویان سالخورده و ارائه خدمات مراقبت‌های پرستاری در مراکز خدمات بهداشتی درمانی تأثیر مثبت دارد. این نتیجه همسو با یافته تعدادی از مطالعات است (۷، ۹، ۱۰)، اما متفاوت با مطالعه گالاگر Gallagher (۱۱)، کیارنی Kearney (۱۲) و همدانی‌زاده (۱۳) بود. نمونه‌های مطالعه گالاگر علاوه بر پرستاران شامل کمک بهیاران و نیروهای خدماتی بود که نگرش مثبت یکسان اما نگرش منفی کاملاً معنی‌داری نسبت به پرستاران داشتند.

در حقیقت تاحدی این نگرش منفی بیانگر باور کارکنان غیر حرفه‌ای مراقبت بهداشتی بود که افراد مسن را افرادی نامرتب، تحریک پذیر و ناخوشایند می‌دانستند که مدام تقاضای عشق و امنیت بودند (۱۱). نمونه‌های مطالعه کیارنی شامل کارکنان حرفه‌ای بود که در بخش سرطان در زمان جمع‌آوری داده‌ها مشغول به کار بودند، که این می‌تواند بیانگر این باشد که درون مراکز ویژه سرطان فرایند طبیعی پیری به عنوان مشکل اجتماعی در نظر گرفته می‌شود و این سوال برای کارکنان پیش می‌آید که آیا افراد مسن تحمل عواقب مضر را دارند (۱۲) و همدانی‌زاده مطالعه خود را به بررسی نگرش پرستاران در مورد ارائه مراقبت‌های پرستاری از جنبه جسمی به بیماران سالمند از طریق پاسخ به سوالات پرسشنامه محقق ساخته اختصاص داد و دریافت که ۸۲ درصد از واحدها به ارائه مراقبت‌های جسمی نگرش خنثی داشتند.

گلستان به سالمندی نشان داد، گرچه این ارتباط معکوس بود و هر چه تحصیلات واحدهای مورد پژوهش بالاتر می‌رفت نگرش منفی‌تر می‌شد. اختلاف یافته‌شناگو با مطالعه حاضر می‌تواند به تفاوت واحدهای پژوهش این دو مطالعه که در مطالعه شناگو نگرش مردم عادی و در مطالعه حاضر نگرش افراد حرفه‌ای و پرستاران مورد بررسی قرار گرفت، برگردد.

بین گروه‌های مختلف استخدامی از نظر نگرش به سالمندان اختلاف معنی‌دار وجود نداشت.

با وجود مثبت‌تر بودن نگرش پرستاران بخش جراحی به پرستاران بخش داخلی، بین پرستاران شاغل در این بخش‌ها از نظر نگرش نسبت به سالمندان اختلاف معنی‌دار وجود نداشت که همسو با مطالعه عسگری‌زاده ماهانی (۵) و مغایر یافته هیودی (۹) بود، در مطالعه هیودی نگرش پرستاران بخش‌های جراحی نسبت به پرستاران بخش‌های داخلی مثبت‌تر بود. هیودی در مطالعه خود این تفاوت نگرش بین پرستاران بخش‌های جراحی نسبت به پرستاران بخش‌های داخلی را این گونه بیان کرد که بیماران بستری شده در بخش‌های داخلی مسن‌تر از بیماران بخش‌های جراحی هستند که میزان بهبودی آنها آهسته‌تر و وابستگی آنها به مراقبین‌شان بیشتر از بیماران جوان‌تر بخش‌های جراحی است، در واقع این یافته‌ها بیانگر نقش تأثیر خصوصیات بیماران در نگرش مراقبین به آنها است (۹).

با این‌که افراد دارای منزل شخصی دارای نگرش مثبت‌تری نسبت به سالمندان بودند. اما اختلاف نمره نگرش در پرستاران با وضعیت و محل سکونت مختلف معنی‌دار نبود. شاید بتوان اذعان داشت که این افراد با داشتن مسکن از مشکلات اقتصادی و اجتماعی کمتر و رفاه بیشتر برخوردارند و نیز زندگی مستقلی از والدین خود دارند و خیلی درگیر مراقبت مستقیم از سالمند خود و تنش حاصل از آن نبودند. در مطالعات دیگر بین نوع محل سکونت و نوع نگرش بیان مستقیمی وجود نداشت اما در مطالعه همدانی‌زاده و همکاران

(۱۳). تفاوت پرسشنامه‌های استفاده شده در مطالعه همدانی‌زاده و مطالعه حاضر می‌تواند علت نگرش متفاوت به دست آمده در دو مطالعه باشد.

در این مطالعه با این‌که نمره نگرش در مردان بالاتر بود اما با نمره نگرش در زنان اختلاف معنی‌دار نداشت که همسو با یافته سودرهمان soderhamn (۱۵) و دوهورتی (۷) و مغایر با مطالعه لامبرینو Lambrinou (۲) بود. شاید تفاوت یافته این مطالعه با مطالعه لامبرینو این بود که مطالعه لامبرینو بر نگرش دانشجویان پرستاری آلمانی در مورد سالمندی انجام شده بود و یافته‌های آن نشان می‌داد که دانشجویان مونث نگرش مثبت‌تری نسبت به سالمندی داشتند. در حالی که در مطالعه حاضر نگرش کارکنان مورد بررسی قرار گرفته بود. همچنین نمره نگرش مجردان بیشتر بود اما اختلاف معنی‌داری بین نمره آنها و نمره متأهلین و مطلقه‌ها وجود نداشت که همسو با یافته عسگری‌زاده ماهانی (۵) بود.

در این مطالعه نمره نگرش در سطوح مختلف سنی شرکت‌کننده‌ها اختلاف معنی‌دار نداشت که همسو با یافته مطالعه سودرهمان و همکاران (۱۵) و هیودی (۹) و مغایر با یافته‌های همدانی‌زاده (۱۳)، حسینی سرشت (۱۰) و لامبرینو (۲) بود. علت تفاوت یافته همدانی‌زاده (۱۳) و حسینی سرشت (۱۰) با مطالعه حاضر می‌تواند به پرسشنامه‌های محقق ساخته‌ای مربوط باشد که در این مطالعات به کار گرفته شده است. واحدهای مورد پژوهش لامبرینو دانشجویان بودند که اختلاف نگرش معنی‌دار با سن دانشجویان می‌تواند ناشی از دانش بیشتری باشد که دانشجویان با سطح بالاتر درسی و طبیعتاً سن بالاتر نسبت به سالمندی پیدا کردند.

میانگین نمره نگرش در میان پرستاران با مدرک تحصیلی مختلف هم اختلاف معنی‌دار نداشت. مطالعه همدانی‌زاده و همکاران (۱۳) نیز ارتباطی بین میزان تحصیلات پرستاران و نوع نگرش آنها نشان نداد. اما مطالعه شناگو و همکاران (۱) ارتباط معنی‌داری را بین تحصیلات و نوع نگرش مردم

(۱۳) در رابطه با عامل زندگی با والدین و ارتباط آن با نوع نگرش آزمودنی‌ها، ارتباط ضعیفی بین این دو متغیر وجود داشت، بدین معنی که واحدهای مورد پژوهش که دور از والدین خویش زندگی می‌کردند، درصد بالاتری از نگرش مثبت را داشتند. در حالیکه مطالعه حسینی سرشت و همکاران (۱۰) ارتباط معنی‌داری را بین نگرش مثبت نسبت به مراقبت از بیمار سالمند و حضور فرد سالمند در خانواده نشان داد. پرستارانی که در منزل فرد سالمند داشتند در نمره نگرش خود با پرستارانی که در منزل خود فرد سالمند نداشتند اختلاف معنی‌داری نداشتند. این یافته با یافته عسگری زاده ماهانی (۵) همسو و مغایر با یافته همدانی زاده (۱۳) و حسینی سرشت (۱۰) بود. در مطالعه همدانی زاده و همکاران در رابطه با عامل زندگی با والدین و ارتباط آن با نوع نگرش آزمودنی‌ها، ارتباط ضعیفی بین این دو متغیر وجود داشت. بدین معنی که واحدهای مورد پژوهش که دور از والدین خویش زندگی می‌کردند، درصد بالاتری از نگرش مثبت را داشتند. در حالیکه مطالعه حسینی سرشت و همکاران (۱۰) ارتباط معنی‌دار را بین نگرش مثبت نسبت به مراقبت از بیمار سالمند و حضور فرد سالمند در خانواده نشان داد. داشتن فرد سالمند در خانه، از جمله ارزش‌های آن خانواده محسوب می‌شود و تأثیر مثبتی بر نگرش فرزندان آن خانواده دارد و ممکن است بزرگترین شانس برای ایجاد نگرش مثبت نسبت به مراقبت از بیمار سالمند در دانشجویان جوان، برخورد با افرادی باشد که الگوی مناسب برخورد با سالمند هستند (۱۳).

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم علاقه برخی نمونه‌ها جهت شرکت در پژوهش اشاره کرد، که با شرکت کنندگان صحبت شد و به آنها اطمینان داده شد که نتایج تحقیق محرمانه مانده و بررسی‌ها بصورت کلی مد نظر قرار می‌گیرند. محدودیت دیگر این پژوهش تکمیل ناقص

پرسشنامه‌ها بود که می‌توانست از وضعیت روانی و روحی واحدهای پژوهش در هنگام تکمیل پرسشنامه و خستگی روحی ایشان نشأت گیرد که سعی گردید در اواسط شیفت کاری اقدام به توزیع پرسشنامه‌ها شود. محدودیت دیگر عدم تعمیم‌پذیری یافته‌ها به تمام بخش‌های داخلی - جراحی استان است، لذا پیشنهاد می‌شود نگرش پرستاران بخش‌های داخلی جراحی نسبت به سالمندان در کل استان نیز بررسی شود. همچنین پیشنهاد می‌شود تا پژوهشی در رابطه با سنجش میزان دانش و نگرش دانشجویان پرستاری و مقایسه آن با سطح نگرش و دانش پرستاران شاغل به عمل آید چرا که به نظر می‌رسد برنامه‌ریزی برای دانشجویان پرستاری در زمینه مراقبت‌های کهنسالی و تقویت نگرش مثبت در آنان می‌تواند در بهبود نگرش آنان در آینده مؤثر باشد. از آنجا که نوع نگرش پرستاران نسبت به مراقبت از بیمار سالمند بر نحوه مراقبت آن‌ها از بیماران سالمند تأثیرگذار است، به نظر می‌رسد انجام مداخلاتی در جهت تقویت و حفظ نگرش مثبت فعلی در راستای ارائه خدمات مراقبتی به سالمندان از طریق ارائه بازخوردهای مناسب به پرستاران شاغل و همچنین ارائه آموزش‌های ویژه افراد سالمند به آنان در این راستا سودمند واقع شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله گزارش طرح تحقیقاتی مصوب معاونت محترم تحقیقات و فن آوری دانشگاه علوم پزشکی زنجان با شماره مجوز ۳۴۴-۲/۱۹/۳ د مورخه ۹۲/۴/۳۱ بوده، بدین‌وسیله از آن معاونت محترم که هزینه طرح را متقبل شدند و نیز کلیه پرستاران سخت کوش مراکز آموزشی درمانی آیت اله موسوی و حضرت ولیعصر (عج) زنجان که همکاری بی‌دریغی در انجام این طرح داشته‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- 1- Sanagoo A, Bazayr A, Chehrehgosha M, et al. People Attitude toward Elderly in Golestan Province, 2009. jgbfnm. 2012; 8(2): 24-29. [In Persian]
- 2- Lambrinou E, Sourtzi P, Kalokerinou A, Lemonidou C. Attitudes and knowledge of the Greek nursing students towards older people. Nurse Educ Today. 2009; 29(6): 617-22.
- 3- Liu Y-e, Norman IJ, While AE. Nurses' attitudes towards older people: A systematic review. Int J Nurs Stud. 2013; 50(9): 1271-82.
- 4- Walsh SM, Chen S, Hacker M, Broschard D. A creative-bonding intervention and a friendly visit approach to promote Nursing students' self-transcendence and positive attitudes toward elders: a pilot study. Nurse Educ Today. 2008; 28(3): 363-70.
- 5- Askaryzade mahani M, Arab M, Mohammadalizade S, Haghdooost AA. Staff Nurses Knowledge of Aging Process and Their Attitude toward Elder People. IJN. 2008; 21(55): 19-27. [In Persian]
- 6- Chen S ,Walsh SM. Effect of a creative-bonding intervention on Taiwanese Nursing students' self-transcendence and attitudes toward elders. Res Nurs Health. 2009; 32(2): 204-16.
- 7- Doherty M, Mitchell E, O'Neill S. Attitudes of Healthcare Workers towards Older People in a Rural Population: A Survey Using the Kogan Scale. Nurs Res Pract. 2011; 7.
- 8- Lagacé M, Tanguay A, Lavallée M-L, Laplante J, Robichaud S. The silent impact of ageist communication in long term care facilities: Elders' perspectives on quality of life and coping strategies. J Aging Stud. 2012; 26(3): 335-42.
- 9- Hweidi IM, Al-Hassan MA. Jordanian Nurses' attitudes toward older patients in acute care settings. Int Nurs Rev. 2005; 52(3): 225-32.
- 10- Hosseini Seresht A, Nasiri Ziba F, Kermani A, Hosseini F. Assesment of Nursing Students and Clinial Nurses' Attitude Toward Elderly Care. IJN. 2006; 19(45): 57-67. [In Persian]
- 11- Gallagher S, Bennett KM, Halford JCG. A comparison of acute and long-term health-care personnel's attitudes towards older adults. Int J Nurs Pract. 2006; 12(5): 273-9.
- 12- Kearney N, Miller M, Paul J, Smith K. Oncology healthcare professionals' attitudes toward elderly people. Ann Oncol. 2000 May; 11(5): 599-01.
- 13- Hamedanizadeh F ,Motahedian Tabrizi E, Sarhangi F, Zigheymat F. A Study of Attitude Among Nurses to Nursing Care of Old Patients. Kowsar Med J. 2008; 13(3): 253-58. [In Persian]
- 14- Rejeh N, Heravi-Karimooi M, Montazeri A, Foroughan M, Vaismoradi M. Psychometric properties of the Iranian version of the Kogan's Attitudes Toward Older People Scale. Jpn J Nurs Sci. 2012 Dec; 9(2): 216-22.
- 15- Söderhamn O, Lindencrona C, Gustavsson SM. Attitudes toward older people among Nursing students and registered nurses in Sweden. Nurse Educ Today. 2001; 21(3): 225-29.

***Attitudes toward Elderly among Nurses working in Medical-Surgical
Wards in Zanjan hospitals, 2012***

Artishedar A¹, Mortaga Gasemi M², Agajanjamaat M³, Ghahremani Z²

¹BSc. Dept. of Nursing, Beheshti Hospital, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

²MSc. Dept. of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

³BSc. Dept. of Statistics, School of Pharmacy, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

Corresponding Author: Dept. of Nursing, Beheshti Hospital, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

Email: aartishedar@yahoo.com

Received: 23 Oct 2013 **Accepted:** 15 Feb 2015

Background and Objectives: The population of elderly is increasing worldwide. Chronic diseases and disabilities are common among elderly. Attitudes of health care providers including nurses on elder people affect the quality and priorities of health and medical care. The aim of this study was to assess the attitudes of nurses working in medical-surgical wards in Zanjan hospitals toward elderly.

Materials and Methods: This cross-sectional study was carried out using random sampling to recruit 110 nurses working in medical-surgical wards. Data were collected using the Kogan questionnaire and were analyzed using the T-Test and ANOVA.

Results: In this study, 107 nurses (97/3%) had positive attitudes toward the elderly. The attitude scores were not significantly different in subgroups of gender, marital status, age, education, employment, work experience, job location, residency, living with an elderly, having or not having income of the elderly.

Conclusion: Interventions to improve attitudes of nurses toward elderly seem to influence the quality of care provided by nurses.

Key words: attitude, aged, nurses, medical surgical, Iran

Please cite this article as follows:

Artishedar A, Mortaga Gasemi M, Agajanjamaat M, Ghahremani Z. Attitudes toward Elderly among Nurses working in Medical-Surgical Wards in Zanjan hospitals, 2012. Preventive Care in Nursing and Midwifery Journal (PCNM); 2014-2015; 4(2): 81-90.
